

8. SEMESTER • HOLD 21-8 - OB 4 • FORÅR 2025

Sidst opdateret den 24.04.24 – 2. version (Søndergade 64 • 28. feb. – 2. marts)

Sidst opdateret den 01.01.24 – 1. version (**Første udkast**)

Introduktion til semesterplan

Forudsætninger for at deltage på 4. år

Som studerende på 4. år er det obligatorisk at gennemføre mindst ét klientforløb (der danner grundlag for 4. års hovedopgave og eksamen) og få sagssupervision herpå, samt gå i egenerapi:

- *pligt til 25 timers sagssupervision (ud over de i undervisningen indeholdte supervisionstimer) på terapeutisk arbejde med egne klienter (betaling herfor er ikke inkluderet i prisen for uddannelsen, men betales særskilt), hos én af underviserne, som hver tilbyder gruppesupervisionsforløb, se under kurser på www.piaa.dk. Alle medlemmer i samme træningsgruppe må ikke vælge samme supervisionsgruppe.*
- *pligt til 10 timers individuel egenerapi hos anerkendt psykoterapeut / klinisk psykolog. Betaling herfor, er ikke inkluderet i prisen for uddannelsen, men betales særskilt. Egenerapien skal forløbe ved en terapeut som ikke er underviser eller har andre (økonomiske) forbindelser til Psykoterapeutisk Institut Århus.*

Såfremt den studerende har gået i egenerapi (ved et medlem af Psykoterapeut Foreningen, autoriseret klinisk psykolog eller psykiater) under de tre første år at uddannelsen eller tidligere, tæller dette forløb med i de samlede 20 timers egenerapi, der stilles krav om dokumentation for.

Tider og temaer

Undervisningen afholdes fredage og lørdage fra kl. 10.00 - 17.00, søndage fra kl. 10.00 - 16.00. Frokost afholdes kl. ca. 13.00 - 14.00. Der tages udgangspunkt i dagens undervisningstema som en vejledende overskrift for dagens forløb.

Afbud meddelelse direkte til weekendens underviser, med info@piaa.dk på som Cc. Der refunderes ikke for deltagerfravær. Ret til ændring af semesterplan forbeholdes.

Litteraturangivelser & pensum

Under hvert tema er der angivet anbefalet obligatorisk og supplerende litteratur til den enkelte undervisningsweekend fra de bøger der er pensum og angivet i bunden af semesterplanen.

Forum

Forum fungerer primært som bibliotek og database, hvorfra der kan downloades materiale og slides.

Træningsgrupper og referater

Træningsgrupperne mødes (obligatorisk) minimum 4 gange pr. semester med referatpligt. I alt minimum 24 timers obligatorisk arbejde med mødepligt i træningsgrupperne. Træningsgrupperne skal arbejde med 1-2 terapeut-klient-øvepositioner hver gang de mødes, samt diskutere den obligatoriske litteratur. Møderne skal afholdes mellem de enkelte undervisningsgange og må ikke afholdes som en samlet blok hen over en forlænget weekend eller i en ferie. **Se studieordningen for struktur og formalia.**

Fokuspunkterne er at sætte sig ind i begrebsapparatet, samt at forholde sig personligt til det teorien - genkender jeg mig selv eller nære relationer i det læste? Hvordan påvirker det læste mig? Spørgsmål til teorien kan bringes op i plenum.

Træningsgruppearbejdet tager afsæt i form og struktur kendt fra undervisningen og gæsteklientarbejde. Vælger gruppen at arbejde med andet (evt. presserende problemstillinger), da redegøres der i referatet herfor.

Fokus for gruppereferaterne er ikke en nøjagtig og minutøs gengivelse af mødet i træningsgruppen. Fokus for gruppe medlemmernes individuelle personlige bidrag til referatet skal være:

- Hvad tager jeg med fra dette træningsgruppemøde?
- Hvad fylder mest?
- Feedback til mødeleder
- Er der noget (personligt) jeg har brug for at tage op med underviseren ved næste undervisning?

Der afleveres gruppereferater til følgende undervisere, samt administrationen:

- Administration (Niels Møller) info@piaa.dk
- Birgitte Randrup Krog birgitte@piaa.dk
- Kim Nygaard kim@piaa.dk

Referaterne er en orientering til underviserne. Underviserne giver ikke eksplicit feedback på de enkelte referater. Det er gruppens/de enkelte medlemmers eget ansvar at bringe temaer/problemstillinger de oplever i gruppen ind i undervisningen på plenum. Referentens rolle er at samle de enkelte deltagers bidrag, og sende disse samlet (i alt max 3 sider a' 2.400 tegn). Indholdsfortegnelse og oversigter, samt evt. bilag, tæller ikke med i omfanget.

Der refunderes ikke for deltagerfravær. Ret til ændring af semesterplan forbeholdes.

Obligatorisk Litteratur

- Rienecker, Lotte og Stray Jørgensen, Peter, ”Den gode opgave, opgaveskrivning på videregående uddannelser” Samfundslitteratur ISBN 87-593-0865-6.
- Bessel A. van der Kolk, (2019), Kroppen holder regnskab

Supplerende Litteratur

- Fog, Jette *Saglig medmenneskelighed*,. Grundforhold i psykoterapien, Hans Reitzels Forlag, 1998:
 - Afsnit 3. Adskilt i forbundethed, siderne 53 – 91
 - Afsnit 7. Rammer og rammebetingelser, 151 – 177.
 - Afsnit 10 En bro mellem to sind, siderne 206 - 231

Gæsteklienter

- Medbring gæsteklienter – klientkoordinator koordinerer med dagens underviser

Tema 1. – Den gode opgave og vejledning / 4. års hovedopgave er i fokus

Hovedopgaven på PIÅ er særegen på den måde, at vi ikke alene skal have et teoretisk produkt, men også en personlig opgave, hvor den studerende skal beskrive, analysere og reflektere over sig selv i sit psykoterapeutiske klientarbejde.

Alle foreløbige problemformuleringer vil blive gennemgået Alle har som forberedelse til weekenden overvejet og nedskrevet en foreløbig problemformulering for hovedopgaveskrivning. Mulighed for metode- og teori afklaringer og gensidig sparring.

Der udarbejdes en plan for godkendelse af problemformulering, samt opgavevejledning.

C

Tema 2. – Øveklínik med fokus på kroppen i psykoterapi**Baggrund**

Al mellemmenneskelig interaktion/kommunikation kan ses og forstås i kroppens optik – lige fra spædbarnets spejling af (moderens) mimik, til den instinktive pejling vi får af den andens stivhed eller afspændthed. I terapeutiske samtaler kan det væsentligt at være opmærksom på tilbageholdt åndedræt, tomme øjne, livfuld mimik osv. Heri ligger megen information.

I den terapeutiske samtalen, skal terapeuten træne sig i at observere og involvere kropslige udtryk, og på den måde styrke sit sansesystem og forståelse af eksempelvis kropslig bundet psykiske smerte, som det f.eks. ved PTSD.

Peter Levines postulat om at indholdet i terapien ikke er det centrale i eksempelvis arbejdet med kropslige ubalancer, men at det er regulering af nervesystemet der er det helende og virksomme element, er et godt billede på information er bibragt terapeuten, af andre kanaler end det verbalt sagte med ord. Kroppen kan fortælle noget, klienten måske ikke er bevidst om eller har ord for. Også i traditionel terapi, der i udgangspunktet ikke er traumearbejde eller kropsterapi.

På samme måde som lugtesansen ”kører uden om” intellektet, hvormed en bestemt duft eller smag, kan sendes os årtier tilbage i tid, hen til en given episode eller periode, så kan kropsterapeutisk arbejde (eksempelvis arbejde med vejrtrækning og udstrækning, jf. Wilhelm Reich) også være en meget direkte tilgang, uden om ord og intellekt, som mange af os bruger til at holde sammen på os selv og holde vores forsvar aktivt med. Det betyder, at terapeuten, ved brug af en kropsterapeutisk tilgang, har en særlig forpligtigelse til at overveje, hvilke interventioner der anvendes, hvorfor og med hvilket sigte.

Vi kan ikke tale om og arbejde psykoterapeutisk, specielt med et kropsterapeutisk perspektiv, uden at forholde os til fysisk bevægelse og natur. I psykoterapi er vi på flere måde medskaber af store som små bevægelser i klienten og os selv. Vi bliver følelsesmæssigt bevæget og både klient og terapeut bevæger sig, på flere niveauer, fra én tilstand til en anden. Vigtigheden af at bevæge sig fysisk og bruge sin krop, på en naturlig måde, eksempelvis gå, og gerne i naturen, kan ikke understreges nok. Både vores psyke og fysik forfalder, og vi mister funktioner, smidighed, udholdenhed og styrke, hvis ikke vi bruger os selv. Use it or loose it. Kombinationen af fysisk bevægelse og natur, er ganske enkelt helbredende, for både krop og sind.

Vi vil fokusere på 3 områder af kropsligt arbejde:

1. Træning af observation af vejrtrækning, kropssprog, kropsholdning, muskeltonus, mimik, spændthed versus afslapning. En valid evne til at observere dette kan kun finde sted, dersom man har en rimelig fornemmelse og erfaring med disse områder og sansninger hos sig selv.
2. Kropslige øvelser der har terapeutisk mening. Det kan være øvelser som aktiverer og deaktiverer såvel det sympatiske som det parasympatiske nervesystem. Øvelser der kan fremme den retning en given terapi har på et bestemt tidspunkt. Øvelser der fremmer en sund vejrtrækning.
3. Kropsterapeutiske tilgang i terapien. Det kan være at forstærke en sansning, at kropsliggøre oplevelsen af en psykisk hæmning og arbejde med eksempelvis et meget lukket og forsvarspræget kropsholdning.

I de terapier der finder sted gennem weekenden vil vi skærpe den kropslige optik i det psykoterapeutisk arbejde. Og i de efterfølgende snakke vil vi uddybe denne optik og inddrage den læste litteratur.

OBS! – Dato for opgavens problemformuleringen aftales med vejleder

4. års opgave skal være afleveret/modtaget (senest) den 1. maj, kl. 15.00 – og sendes pr. brevpost til:

Kim Nygaard
Fuglsangsvej 10
8220 Brabrand

Erik Bredtoft (censor)
Trelde Næsvej 7
7000 Fredericia

Opgaven sendes tillige på mail til administration (Niels Møller)

info@piaa.dk

Obligatorisk Litteratur

- Giraldi, A., Graugaard, C. og Møhl, B. (2019), *Sexologi – faglige perspektiver på seksualitet*
- Esther Perel : Erotisk Intelligens. Gyldendal 2016
- https://www.researchgate.net/publication/259491518_Love_and_Sexuality_in_the_Therapeutic_Relationship
 - Kan også downloades fra Forum som PDF.

Obligatoriske opgaver

- Gå ind på www.ted.com - søg på Esther Perel og se hendes videoer
- Medbring din beskrivelse (fra Seksualitet i psykoterapi og almindelighed del I) af det du - gennem dit liv - har syntes har været henholdsvis udfordrende og livgivende ved dit erotiske og seksuelle liv?

Seksualitet i psykoterapi og almindelighed del II

Vi vil denne weekend (del II) arbejde videre med temaet "Seksualitet i psykoterapi og almindelighed" med afsæt i undervisningsweekenden på 5. semester, del I.

Vi vil undersøge og arbejde med seksualitet, ved at bruge centrale temaer fra den 2-årige grunduddannelse som optik til at kigge på os selv og omverdenen. Temaer som eksempelvis tilknytning; genogram; selvværd – skam & skyld; forsvarsmekanismer, tab & traume m.fl. – med tråde kobling til den skadelige virkning, når vores autonomi og integritet bliver krænket, evt. på en måde der er seksuelle krænkelser.

Arbejdsformen vil være en blanding af arbejde på plenum og undersøgelse/diskussion i grupper.

Kopi af beskrivelse af "Seksualitet i psykoterapi og almindelighed, del I på 5. semester.

Forståelsen af de seksuelle drivkræfter er måske den største udfordring vi har for at forstå os selv, hinanden og den menneskelige natur generelt.

Freud skabte opstandelse ved at beskrive barnets iboende seksuelle drift, men de sidste mange år er det "almindelige" menneskes seksualitet glimret ved sit fravær i den psykologiske litteratur (hvis man ser bort fra selvhjælpslitteraturen).

Der har været noget fokus på seksuelle vanskeligheder indenfor sexologi og der har i familierapeutiske traditioner været en noget udtalt holdning om, at hvis parforholdets almindelige liv kører godt ja så er seksualitet som sådan ikke noget problem – så det behøver vi ikke tale om! Men det giver jo ingen forståelse af hvad seksualiteten rummer.

Som psykoterapeuter møder vi seksualitet på mange måder: tiltrækning, vanskeligheder ved intimitet, ensidig fokusering på sex, pornografi, utroskab, nedlukning af det erotiske etc. Og vi må kende disse stærke rørelser i os selv – ikke mindst i relation til overføring/modoverføring.

Weekendens fokuspunkter:

- Sensualitet og seksualitet
- Fantasierverdenen
- Tiltrækning
- Utroskab
- Seksualitet og skam
- Tryghed og spænding

21. marts	Underviser	Søndergade 64
22. marts		
23. marts		

Obligatorisk Litteratur

- Fog, Jette Saglig medmenneskelighed, Grundforhold i psykoterapien, Hans Reitzels Forlag, 1998:
 - Afsnit 3. Adskilt i forbundethed, siderne 53 – 91
 - Afsnit 7. Rammer og rammebetingelser, 151 – 177.
 - Afsnit 10 En bro mellem to sind, siderne 206 – 231
- Bion, W.R., (2019), *Erfaringer i grupper*

Supplerende litteratur

- Ingen supplerende litteratur anført

Gæsteklienter

- Ingen gæsteklienter første dag.

Tema 1. (første dag) – Hovedopgave er i fokus

Hovedopgaverne er i fokus. Mulighed for metode- og teoriafklaringer og gensidig sparring.

Tema 2. (anden og tredje dag) - Gruppeeftersyn og gæsteklienter under direkte supervision

Gruppeeftersyn

Vi skal forholde os til, at grupperne snart opløses i PIAA-regi.

Fokus er gruppens snarlige ophør, set gennem en optik med egne (overlevelses-) mønstre fra din oprindelige familie og hvordan de kommer i spil i gruppen på godt og ondt.

Hvordan forholder du dig til din måde at træde ind, fungere og træde ud af grupper på, så du bidrager til gruppens funktion og trivsel – og i bedste fald bidrager til de andre gruppemedlemmers udvikling og helingsproces.

Centrale spørgsmål kan være:

- Hvordan trådte jeg ind i gruppen for fire år siden?
- Hvad har min funktion været?
- Hvad har jeg bidraget med, så gruppen blev mere end blot summen af de enkelte medlemmer?
- Hvad har min rolle været i denne (og andre) grupper?
- Hvad har jeg lært i gruppen i de fire år?
- Hvad har jeg (stadig) brug for at lære?
- Hvad gør det ved mig og gruppen, at den snart skal opløses i PIAA-regi?

2. + 3. + 4. maj

Underviser

Internat

Praktisk information vedr. indkvartering på **Strandgården**, Esby Strandvej 8, 8420 Knebel

Indkvartering: På Strandgården forefindes X enkelt værelser og Y antal dobbeltværelser, samt dyner og hovedpuder.

Husk sengelinned og håndklæder.

Forplejning afholdes og arrangeres af de studerende selv og der forefindes fuldt udstyret køkken, køleskab og stor fryser. Forplejning kan bestilles via Strandgården, men holdende er frie til at vælge egen leverandør. Dette koordineres af holdrepræsentanten og underviser orienteres.

Undervisning

- fredag 13.00 – 18.00
- lørdag 09.00 – 13.00 og 15.00 – 18.00
- søndag 09.00 – 14.00

Obligatorisk Litteratur

- Esther Perel (2016), Erotisk intelligens
- Fromm, E., (1956) Kunsten at elske, [1] Hans Reitzels Forlag 2015
- Yalom, I. (2009), Eksistentiel psykoterapi. Kapitel 8. Hans Reitzel

Supplerende litteratur

- Peter Schellenbaum, ”De uelskedes sår”, Borgens forlag.

Gæsteklienter

- Ingen

Tema – Parweekend

Formål

En af forudsætningerne for at kunne arbejde med par er selv at have arbejdet med sin egen måde at indgå i nære relationer på. Alle på holdet der lever i et parforhold inviterer sin partner (ægtefælle/kæreste/samlever) med denne weekend.

Temaet er lige så væsentligt og aktuelt for singler, som for dem der aktuelt indgår i en nær relation til en partner. Omdrejningspunkterne på en par-weekend er nemlig centrale uanset om vi indgår i et forhold eller ej. Et centralt tema er ønsket og behovet for kontakt og nærhed, sammen med spørgsmålet om, hvordan kan jeg forblive mig selv sammen med andre – specielt i nære relationer hvor ønsker og behov er særligt inderlige. Hvordan kan jeg indgå i nære relationer uden at opgive/miste mig selv?

Teori

Se angivet litteratur.

Metode

Undervisningen vil centrere sig omkring en forholden sig til den obligatoriske litteratur og individuelle processer. Teorien kobles til egne erfaringer og indsigter. Øvelser af terapeutiske processer, der tager afsæt i den obligatoriske litteratur, for at træne den studerendes refleksion og opmærksomhed på egne processer i relation til klient eller gruppe.

Der vil i weekenden være mulighed for at arbejde med sit parforhold og partneren deltager på lige fod i undervisningen. Alt terapeutisk arbejde er på frivillig basis, såvel pareftersyn som parterapi. Internatet vil beskæftige sig med skærpelse af opmærksomheden på, hvordan vi etablerer og indgår i parforhold, samt give et indblik i, hvordan man som psykoterapeut kan arbejde med par. Parweekenden er en videreføring af tidligere parweekends, hvor fokus i denne weekend vil være kursisternes professionelle funktioner.

Vi skal fortsat arbejde med, hvorledes vi som psykoterapeuter etablerer kontrakt med par, indleder parterapien og skaber kontakt; samt hvorledes vi stimulerer arbejdet med parrets temaer og deres gensidige kommunikation.

Fredag d. 9. maj 2025	Forelæser	Auditorie: C1.42 VIA Ceresbyen 24 8000 Aarhus C Klokken 10.00 – 16.30
------------------------------	------------------	--

Obligatorisk Litteratur

- Ø

Supplerende litteratur

- Ø

Overskrift på temadag

Beskrivelse af temadag.

Obligatorisk Litteratur: Pensum for 1.+ 2. + 3. + 4. år.

Supplerende litteratur: Ingen supplerende litteratur angivet

Torsdag, fredag og lørdag - Mundtlig eksamen

4. års mundtlige eksamen

Godkendelse af skriftlig hovedopgaven er en forudsætning for indstilling til og afvikling af den mundtlige eksamination. Eksaminationen vil blive afviklet den sidste weekend (torsdag til lørdag) på uddannelsen. Hver kursist eksamineres enkeltvis. Søndag afholdes der afslutningsrunde i plenum (kl. 10.00 – 13.00) med efterfølgende reception (kl. 14.00 – 16.00). I tidsrummet 13.00 – 14.00 er der pause, hvor der stilles op til reception. Efterlad derfor lokalerne i ryddet stand!

[Plan for afvikling af eksamen vil blive offentliggjort af vejleder senest 14 dage før selve eksaminationen finder sted.](#)

Den mundtlig eksamen i fire dele

Der er afsat 40-45 minutter til den mundtlige eksamen, som tager udgangspunkt i 4. års hovedopgave

- Der indledes med mundtligt oplæg af 10-15 minutters varighed
- Eksaminanden eksamineres i 20-30 minutter
- Der voteres – eksaminand får sin bedømmelse (karakter)

Det er valgfrit hvad det mundtlige oplæg skal indeholde. Det er dog et krav, at oplægget skal have direkte forbindelse til opgaven, og ikke må være en simpel gentagelse af passager i opgaven. Oplægget kan eksempelvis være egen kritik af opgavens svagheder, eller en perspektivering af problemstillingen, med inddragelse af et supplerende teoretisk perspektiv.

Ekstern censor

Ekstern Censor beskikkes af Instituttet og må ikke have undervist, superviseret eller haft eksaminanden i terapi.

Vurdering: Bestået/ikke - eller efter karakterskala

Ekstern censor og intern eksaminator afgiver vurderingen bestået/ikke bestået og en samlet mundtligt tilbagemelding. Det er muligt at vælge at lade sin 4. års skriftlige opgave og mundtlige eksamen blive bedømt efter gældende karakterskala. Valg af bedømmelsesform er bindende. Der kan ikke efterfølgende kræves en karaktergivning. Evt. valg af vurderingsform med karakter skal træffes inden aflevering af skriftlig eksamensopgave.

Sygeeksamen.

Er den studerende på grund af sygdom ikke i stand til at gennemføre eksamen, skal dette meddeles mundtlig til Institutet og dokumenteres med en lægeattest. Lægeattesten skal foreligge på Institutet senest 5 arbejdsdage efter oprindelige eksamensdato. Udeblivelse fra eksamen uden gyldig lægeerklæring tæller som et eksamensforsøg. Sygeeksamen tilrettelægges under hensyntagen til såvel den studerende, samt til praktiske muligheder.

Reeksamination.

Studerende, som ikke har bestået en eksamen, gives mulighed for at gå til mundtlig eksamen endnu to gange. Indstilling til tredje og sidste eksamensforsøg skal behandles i fakultetet. Reeksaminationen tilrettelægges ligesom sygeeksamen under hensyntagen til såvel den studerende, samt til praktiske muligheder.

Uddannelsesbevis og formalia

Uddannelsesbevis sendes med posten umiddelbart efter afslutningen, når alle formalia er på plads, herunder en samlet oversigt og dokumentation for egenerapi og supervision, samt betaling for uddannelsen m.m.

Den samlede oversigten skal angive periode, omfang af henholdsvis egenerapi og supervision, med angivelse af terapeut og supervisor, samt oversigt for forløb med egne kliner, med angivelse af periode og omfang.

Oversigten sendes til info@paa.dk senest to uger før eksamen, eller kan der ikke indstilles til eksamen.

Søndag - Farvelrunde kl. 10.00 – 13.00 / Reception kl. 14.00 – 16.00

Farvelrunde søndag kl. 10.00 – 13.00

Farvelrunde i plenum.

Pause kl. 13.00 – 14.00

Der stilles op til reception.

Weekenden vil afsluttes med en reception søndag kl. 14.00 – 16.00

Psykoterapeutisk Institut Århus påtager sig værtskabet og arrangerer en afsluttende receptionen med lækker mad og champagne. Partner - eller én anden gæst pr. studerende - er velkommen til at deltage.

Det er vigtigt at I senest to uger før receptionen afholdes, orienterer PIAA om, hvorvidt jeres partner, eller en anden gæst, deltager. Skriv en mail til Niels Møller på info@paa.dk

INVITATION TIL DELTAGELSE I PARWEEKEND – 8. SEMESTER

Kære partner;

I forbindelse med uddannelsen til psykoterapeut, inviteres du med på uddannelsens ”parweekend”.

Du vil som deltager få indblik i instituttets arbejdsform, metodik og den udvikling der kan finde sted for par via rådgivning og terapi.

Vi vil beskæftige os med, hvorledes vores opvækstfamilie præger livet mellem par (og andre nære relationer) samt få indblik i, hvordan man som psykoterapeut kan arbejde med parsamtaler. Der vil også være mulighed for at udveksle erfaringer og livssyn med andre par.

Som du kan se er der en væsentlig grund til at vi inviterer dig og vi ser frem til at møde dig på parweekenden.

*En partner er ægtefælle, samlever eller kæreste.

Orientering vedr. brug af eksterne lokaler på Ryesgade 29, 3. sal

Lokalerne er beliggende på adressen er Ryesgade 29, 3. sal, der ligger mellem Århus Hovedbanegård og PIÅ. Fra Banegården er der cirka 1-2 minutters gang til lokalerne i Ryesgade.

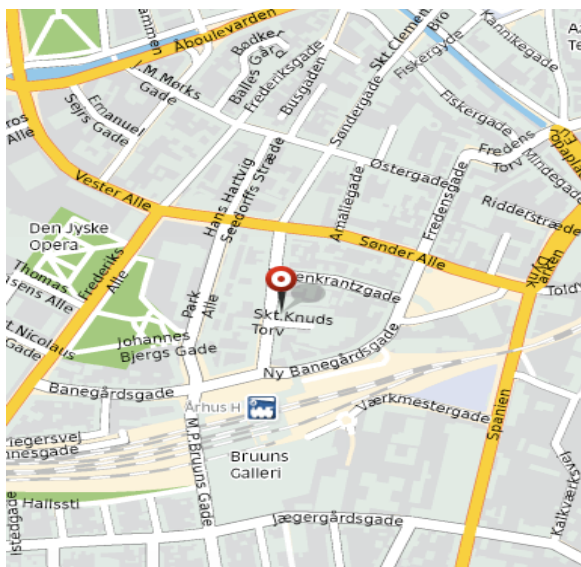
Det er dagens underviser der har nøgle og låser op. Det er tilladt at bruge venterum og regnskabslokale som grupperum. Er regnskabslokalet mod forventning låst, da ligger nøglen i øverste skuffe i personalekøkkenet

I tilknytning til undervisningslokalet er der et køkken inklusiv køleskab.

Det er vigtigt, at I stabler stolene i undervisningslokalet og frokoststuen (grupperum) efter endt undervisning. Dette da der er rengøring umiddelbart efter I forlader lokalerne.

NB: At stolene evt. er sat frem når I ankommer er ment som en hjælp til jer - ikke et resultat af, at andre har glemt at stable dem.

OBS! Der er rygeforbud i hele opgangen. Rygning er derfor kun tilladt i gården eller på gaden

LITTERATURLISTE 8. SEMESTER

Pensum og anbefalinger

Under hvert tema er der angivet anbefalet obligatorisk og supplerende litteratur til den enkelte undervisningsweekend, fra pensumlisten i bunden af semesterplanen. Angivelserne under de enkelte temaer er anbefalinger, hvilket betyder, at den som studerende er velkommen til at læse litteraturen i en anden rækkefølge, hvis det giver mest mening for den enkelte studerende.

Det vigtigste er at læse pensum og tilegne sig begrebs- og analyseapparatet.

- At danner sig en integreret psykodynamisk forståelse, og bruge denne som optik for analyse og diskussion, i forhold til eget liv, terapeutisk praksis i undervisning/træningsgrupper, samt i eksamensopgaver.
- At tilstræbe en aktiv indre personlig forholden sig til pensum, samt aktivt at forsøge at forbinde ny viden fra pensum med allerede eksisterende begreber og forståelser, fra tidligere læst pensum.
- Måske er denne aktive forholdemåde den største forskel på at studerede noget, i forhold til blot (mere passivt) at læse en teoretisk tekst, men uden samtidig at forsøge at forstå sig selv og verden med den nye viden og begrebsverden. At studere er mere slidsomt end blot at læse, men det er meget mere spændende og mere lønsomt.

Læsevejledning / Optik & analyse / Kobling af teori & praksis

Vi anbefaler vores studerende at læse litteraturen i forhold **til sig selv** og fokusere på følgende:

- Hvad er de centrale begreber - hvordan forstår I dem?
- Hvor genkender jeg overskriften på de teoretiske begreber / temaet / problemstillingen, der er omdrejningspunkt for den enkelte bog, artikel eller teori i mit eget liv?
 - Hvilke teoretiske begreber fra pensum er eksplicit/implicit i spil i mit liv?
- Træningsgruppe-medlemmerne kan med deres respektive træningsgrupper dele, hvad de er mest optaget – eller evt. ikke forstår. Del evt. jeres noter og lad jer inspirere af hinanden.
- Forberede evt. oplæg til jeres træningsgruppemøde. Det hjælper stærkt på egen forståelse at skulle formidle en given teori og begreber til andre – samt evt. forbinde og integrere nye teoretiske forståelser og begreber til allerede eksisterende teorier og begreber.

En anden mulighed er at dele med hinanden, de områder af litteraturen I hver især har som primært fokus og vil bringe i spil som analytisk optik på de terapeutiske sessioner der sker i plenum i undervisningen og dermed forbinde teori og praksis, både inde i jer selv og evt. eftersnak om en given session eller iagttagelser.

Evt. udgået litteratur kan downloades via forum. Hvis ikke den udgåede litteratur findes på forum, skriv da en mail til Niels Møller på info@paa.dk. Identisk litteratur kan gå igen og optræde under forskellige temaer. Dette er ikke en fejl.

Obligatorisk litteratur & Pensum

Bessel A. van der Kolk, (2019), Kroppen holder regnskab

Bion, W.R., (2019), *Erfaringer i grupper*

Daniel, S. (2021), *Tilknytning i omsorgsarbejde – Personlige rødder og faglig praksis*, Aboreta

Fog, J. (1998), Saglig medmenneskelighed. Grundforhold i psykoterapien, *Hans Reitzels Forlag*

Giraldi, A., Graugaard, C. og Møhl, B. (2019), *Sexologi – faglige perspektiver på seksualitet*

Karterud, S., Wilberg, T. & Urnes, Ø (2013), *Personlighedspsykiatri*

Eller

Cullberg, J. (2008), *Dynamisk psykiatri*, 5. reviderede udgave, 8. oplag. Hans Reitzel

Perel, Esther, (2016), *Erotisk intelligens*

Rienecker, L. & Jørgensen, P.S. (2010), *Den gode opgave, opgaveskrivning på videregående uddannelser*.
Samfundslitteratur

Supplerende litteratur

Skårderud, P. (1998), *Uro*, Tiderne skifter

Vedfeldt, Ole (2007), *Drømmens dimensioner*, Gyldendal